

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

Uuringu pealkiri	Hooldereformi mõjuanalüüsi uuring Sotsiaalministeeriumile	
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	jah
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?		jah
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>		ei
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>		ei

1. Vastutava töötleja üldandmed²	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalministeerium, registrikood 70001952, Suur-Ameerika 1, 10122, Tallinn Ketlin Mõru, ketlin.moru@sm.ee
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-

2. Volitatud töötleja üldandmed³	
2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Eesti Rakendusuuringu Keskus Centar OÜ (uuringu sisuline läbiviija), registrikood 11343217, Rataskaevu 2 – 6, 10123 Tallinn Kontaktisik: Epp Kallaste, epp.kallaste@centar.ee telefon: +372 56667440
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui	-

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

² Vastutav töötleja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötlejad.

³ Volitatud töötlejate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötlejad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleja on volitatud töötlejale andnud volituse inspeksioonile taotluse esitamiseks.

erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	
2.3. Volitatud töötaja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Sihtasutus Mõttekoda Praxis (uuringu sisuline läbiviija), registrikood 90005952, Ahtri 6A, B sissepääs, VI korrus, 10151 Tallinn Kontaktisik: Hede Sinisaar, hede.sinisaar@praxis.ee telefon:+372 56958309
2.4. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
2.5. Volitatud töötaja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Sotsiaalkindlustusamet, registrikood 70001975, Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn info@sotsiaalkindlustusamet.ee telefon 612 1360
2.6. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
2.1. Volitatud töötaja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Statistikaamet, registrikood 70000332, Tatari tn 51, 10134 Tallinn Kontaktisik: Rauno Temmer, rauno.temmer@stat.ee , 625 9135 stat@stat.ee
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus? <i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tegemist on uurimisprojektiga, mille läbiviijaks on Sotsiaalministeerium ning mis on kooskõlas teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punktiga 1, mille kohaselt kõigi ministeeriumide ülesandeks on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine. 2. Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonna piiritleb Vabariigi Valitsuse seadus (edaspidi VVS), mille § 67 lg 1 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalas sotsiaalse turvalisuse, sotsiaalhoolekande ning pensionisüsteemi kavandamine ja korraldamine, sotsiaalkindlustussüsteemide piiriülene koordineerimine, laste õiguste tagamine ja heaolu edendamine, puudega inimeste elukvaliteedi edendamine ja

	<p>sellealase tegevuse koordineerimine; rahva tervise kaitse, tervishoid ja tervisesüsteemi arendamine, ravikindlustus, ravimid ja meditsiiniseadmed ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.</p> <p>3. Lisaks eeltoodule piiritleb Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonda Vabariigi Valitsuse 20.03.2014 määrus nr 42 „Sotsiaalministeeriumi põhimäärus“ (edaspidi põhimäärus). Vastavalt põhimääruse §-le 4 on ministeeriumi põhiülesanne seadustes ja teistes õigusaktides sätestatud pädevuse piires korraldus-, arendus-, planeerimis- ja järelevalvetoimingute tegemine oma valitsemisalas, lähtudes valitsemisala arengukavas esitatud ministeeriumi ja valitsemisala strateegilistest eesmärkidest ning põhimääruse 4. peatükis sätestatud osakondade põhiülesannetest.</p> <p>4. Põhimääruse 4. peatükis osakondade põhiülesannetena on toodud § 17 lõike 2 punkt 6 sätestab, et analüüsi ja statistika osakonna põhiülesanne on luua eeldused ministeeriumi poliitikakujundamise protsessi teadmistepõhisusele, et tagada objektiivne ülevaade tervise- ja sotsiaalvaldkonna arengust ja rakendatud või kavandatava poliitika mõjususest.</p>
--	--

4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.

Uuringu eesmärgiks on anda terviklik hinnang 1. juulil 2023 jõustunud hooldereformi mõjule ning esitada ettepanekud süsteemi parendamiseks. Uuringu on tellinud riigihankena Sotsiaalministeerium ning uuringu läbiviijateks on Sotsiaalministeeriumiga sõlmitud lepingu alusel ühispakkujad Eesti Rakendusuuringu Keskus Centar OÜ (edaspidi Centar) ja SA Mõttekoda Praxis (edaspidi Praxis). Uuringu lõppeesmärgiks fookuses on esiteks hinnata, kuidas reform on mõjutanud väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kättesaadavust, kvaliteeti ja rahastust ning millist mõju on see avaldanud kohalike omavalitsuste halduskoormusele. Samuti on eesmärgiks selgitada välja, kas ja kuidas on reform mõjutanud hooldekodude hinnastamist ja kvaliteeti, sh töötajate arvu ja töötingimuste nõuete täitmist. Kolmandaks uuringu eesmärgiks on kaardistada, millised on Eestis ja mujal Euroopas rakendatavad head praktikad ning millised lahendused võiksid sobida Eestile pikaajalise hoolduse süsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Täpsemalt on uuringu eesmärgid, ülesandeid, kuid ka tellija ootusi metoodikale kirjeldatud uuringu hanke tehnilises kirjelduses (vt lisa 6).

Eeltoodud eesmärkidele vastatakse uuringus kolme uurimusülesande abil, mis laiemalt jagunevad järgmiselt:

- I uurimisülesanne – kohalike omavalitsuste (KOV-de) dokumentatsiooni ja olemasolevate andmete analüüs, sh pakutavate sekkumiste ja tugisüsteemide kaardistamine ja analüüsimine. Uurimusülesandes kasutatakse kohalike omavalitsuste raamatupidamise andmed, Sotsiaalministeeriumi/Sotsiaalkindlustusameti H- ja S-veebi sotsiaalhoolekande statistiliste aruannete andmed, majandustegevuse registri ja äriregistri avalikke andmeid ning Statistikaameti avalikus andmebaasis avaldatud rahvastiku näitajaid. Sellesse uurimusülesandes kasutatakse lisaks avalikele ja agregeeritud andmetele ka Sotsiaalkindlustusameti STAR/SKAIS registriandmeid.
- II uurimisülesanne – täiendavate andmete kogumine sihtrühmadelt, et hinnata üldhooldusteenuse kvaliteeti, hinnakujundust, kättesaadavust, hooldereformi mõju üldhooldusteenusele ja alternatiivsetele teenustele (nagu koduhooldus) ja tulevikuvaadet. Esmalt viiakse sekkumisloogika ja uuringu järgmiste uurimusülesannete täitmiseks läbi intervjuud poliitikakujundajatega (nt hooldereformi eesmärgid, kitsaskohad, parima praktikad, tulevikuvaade jne). Sellesse uurimusülesandes kuulub KOV-ide ja teenuseosutajate küsitlus (isikuandmeid ei koguta), süvaintervjuud üldhooldusteenuse saajate ja nende lähedastega (nõusoleku alusel) ning üldhooldusteenuse osutajatega (8 intervjuud). Ametialaste süvaintervjuude/fookusgruppide, küsitluste läbiviimisel (KOV-ide, teenuseosutajatega) kasutame kontakteerumisel avalikke kontaktandmeid. Oleme teadlikud soovitusel kontakteeruda üldisel e-kirja aadressil, et mitte üleliigselt koormata asutuste ja KOVde esindajaid, kuid uuringu eesmärgi silmas pidades on asjakohasem kontakteeruda sotsiaalkaitse valdkonna eest vastutava inimesega või teenuseosutaja juhatajaga.
- III uurimisülesanne – välisriikide praktika analüüsimine, mis hõlmab nii dokumendianalüüsi, kirjanduse analüüsi kui ka välisriikide ekspertidega intervjuude läbiviimist.
- IV uurimisülesanne – eesmärgiks on sünteesida eelnevate uurimusülesannete ja tegevuste tulemused, töötada välja võimalikud lahendused ja ettepanekud ning nende valideerimine sidusrühmade esindajatega (nt tellija moodustatud juhrühmaga). Selle uurimusülesande osaks on ka Statistikaameti EUROMOD-i maksude ja toetuste mudeli kasutamine.

Isiku nõusolekuta töödeldakse isikuandmeid I uurimusülesandes Sotsiaalkindlustusameti STAR/SKAIS registriandmete analüüsis ning IV uurimusülesandes EUROMODi maksude ja toetuste mudeli (mudeli andmed pseudonüümitud) kasutamisel. Isiku nõusolekuta isikuandmete (sh pseudonüümitud andmete) töötlemine uuringus on vajalik, et (vt ka taotluse punktid 5 ja 6):

- Anda faktipõhine ja piirkonniti diferentseeritud hinnang hooldereformi mõjule ööpäevaringse üldhooldusteenuse ja koduteenuste kättesaadavusele, hinnale ja kvaliteedile.
- Hinnata, kuidas reform mõjutas KOV-ide halduskoormust ja rahastamise vajadust, millised on piirkondlikud erisused ja süsteemi kitsaskohad.
- Analüüsida, kuidas on muutunud teenuse rahaline kättesaadavus teenusesaajate ja nende perede jaoks ning millised tegurid seda mõjutavad.

Kokkuvõttes kirjeldame selles taotluses eelkõige isiku nõusolekuta isikuandmete töötlemisega seotud küsimusi ja tegevusi ning süvaintervjuude läbiviimist üldhooldusteenuse saajate ja nende lähedastega, kuid muid kasutatavaid meetodeid ja allikaid detailsemalt ei kirjelda. Uuringus käsitleme teemasid, mis puudutavad teenuseid ja sekkumisi, mis on suunatud hooldust vajavatele inimestele ning seega käsitleme kaudselt inimese tervisega seotud teavet (nt abivajaduse

hindamine; suur hooldusvajadus). Samuti sisaldab EUROMODi maksude ja toetuste mudeli tervisega seotud toetuste ja hüvitiste andmeid. Uuringu läbiviimisel järgime nii tervisega seotud andmete kasutamisel kui uuringus tervikuna teaduseetika põhimõtteid. Lisas 3 on esitatud ka andmete töötlemise ja riskide maandamise meetmed, mis lähtuvad nii uuringu metoodikast kui uurimusülesannetest.

~~Uuringu eesmärgist ja uurimusülesannetest tulenevalt kombineeritakse kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid meetodeid, sh kasutatakse Sotsiaalkindlustusameti registrite ja Statistikaameti andmeid. Uuringu eesmärkide täitmiseks viiakse läbi küsitlus kohalike omavalitsuste ja üldhooldusteenuse osutajate seas (isikuandmeid ei koguta). Samuti viiakse läbi KOVide fookusgruppide intervjuud, süvaintervjuud teenuseosutajate, teenusesaajate ja teenusesaajate lähedastega. Süvaintervjuud toimuvad nõusoleku alusel.~~

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Uuringu eesmärkide täitmiseks on vaja töödelda isiku nõusolekuta pseudonüümitud isikuandmeid järgmistest allikatest:

- I. Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) registriandmed (STAR ja SKAIS).
- II. EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli sisendandmed Statistikaametis.

Nende töötlemise vältimatus uuringu eesmärgi saavutamiseks on kirjeldatud järgnevalt:

I. SKA registriandmed. Uuringule püstitatud uurimisküsimused nõuavad, et hindaksime hooldereformi mõju väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse (edaspidi üldhooldusteenus) kättesaadavusele, rahastusele ja halduskoormusele nii teenusesaajate, kohalike omavalitsuste kui riigi vaates. Seda pole võimalik hinnata ilma isiku kaudset tuvastamist võimaldavate registriandmeteta, mis seotakse ühe inimese teenuse- ja toetuseepisoodide tervikuks.

STARi ja SKAISi isikuandmete töötlemine on vajalik järgmistele uurimisküsimustele vastamiseks:

1. **Üldhooldusteenuse maht ja dünaamika isikute tasandil.** Uuringu üks keskseid eesmärke on hinnata üldhooldusteenuse saajate ja teenusekohtade arvu muutust ajas ning reformi mõju teenuse kättesaadavusele. Selleks on vaja isikupõhiselt tuvastada, isikute arv perioodil (2022–2025), kes olid üldhooldusteenusel, millal teenus algas ja lõppes. Agregeeritud andmed (ainult teenusekohtade või juhtumite arv) ei võimalda eristada, kas muutused tulenevad uute inimeste lisandumisest või sama inimese korduvatest teenuseepisoodidest.
2. **Teenuse maksumuse ja kulude jaotuse analüüs isiku tasandil.** Hooldereformi mõju hindamise eesmärgiks on analüüsida, kuidas jagunevad üldhooldusteenuse kulud kohaliku omavalitsuse, teenusesaaja omaosaluse, väiksema sissetuleku hüvitise ja muude toetuste vahel. STARist on vaja koondada mujal puuduv info teenusekoha hinna, KOV-i osa ja isiku omaosaluse kohta, samuti muude KOV-i toetuste kohta. SKAISist on vaja sama isiku pensioni ja teiste asjakohaste toetuste andmeid, et hinnata, kui suure osa inimese sissetulekust moodustab omaosalus ja kas väiksema sissetuleku hüvitis täidab eesmärgi tagada teenuse rahaline kättesaadavus. Isiku tuvastamist võimaldavate andmete (isikukood registripidaja juures) kasutamine on vältimatu selleks, et samale inimesele kuuluvad teenuse- ja sissetulekuandmed kokku siduda. Uuringu läbiviijani jõuavad andmed pseudonüümitud kujul, kuid ilma isikukoodita ei saa SKA andmeid omavahel ühendada.
3. **Teenusele jõudmise teekond ja KOVide roll.** Uurimisküsimused sisaldavad küsimusi inimeste jõudmisest üldhooldusteenusele kohaliku omavalitsuse suunamisega ja suunamiseta. Samuti on vaja hinnata, kuidas muutus KOVide halduskoormus ja

rahastamise vajadus. Selleks on jagada teenusesaajad selle järgi, kas teenus on osutatud KOVi suunamisel või ilma, milline on olnud rahastusallikate kombinatsioon ning kuidas erinevad KOVid praktikat rakendavad. Sellises lõikes andmeid muudes allikates peale STARi pole.

4. **Teenuse geograafiline kättesaadavus ja elukohta kaugus teenusekohast.** Uurimisküsimustele vastamiseks tuleb analüüsida, kas kehtivad piirmäärad ja reform tervikuna tagavad üldhooldusteenuse kättesaadavuse mõistlikul kaugusel inimese elukohast. Selle analüüsimiseks on vaja võrrelda inimese elukohta enne teenusele asumist teenuse osutamise kohaga. STARist on vaja teenuseosutaja ja teenusekoha aadressi (või KOVi/omavalitsusüksust) ning sellele eelnevat isiku elukohta aadressi või administratiivset üksust. Isikupõhisus on vajalik, et saaks hinnata, kui kaugelt kodukohast konkreetne inimene teenusele läheb. Agregeeritud KOV-tasemel andmed ei võimaldaks teha vahet KOVide sisestel erinevustel (nt linna ja valla eri piirkonnad).
5. **Tulemuste esitamine KOVide kaupa ja piirkonniti diferentseeritult.** Uuringu lähteülesanne eeldab tulemuste esitamist kohalike omavalitsuste lõikes ja Eesti kaardil. Selleks on vaja isikutasandil määrata iga teenusesaaja elukohajärgne KOV ja teenuse osutamise KOV ning seejärel arvutada koondnäitajad (teenuse kasutus, kulude jaotus, teenuse kaugus) KOVide kaupa. Isikut tuvastamist võimaldavate andmete kasutamine registripidaja juures (isikukood, elukohta aadress) on vajalik selleks, et sama inimese kohta käivad kirjed andmekogudes leitaks üles ja see võimaldab analüüsis koondada inimesed KOVide kaupa; uuringu läbiviijani jõuavad andmed pseudonüümitud kujul.

Kokkuvõttes on STARi ja SKAISi isikuandmete töötlemine vältimatult vajalik selleks, et vastata lähteülesandes püstitatud uurimisküsimustele hooldereformi mõju kohta üldhooldusteenuse kättesaadavusele, hinnale, rahastusele ja KOVide halduskoormusele. Ilma isikupõhise sidumiseta registripidaja juures saaksime hinnata üksnes üldisi mahunäitajaid ja analüüsida teenuseid teenusepakkujate asukoha järgi H-veebi sisestatud andmetel, kuid mitte elukohta KOV-ide parktikaid, omaosaluskoormust, rahalist toimetulekut ning teenuse kaugust elukohast. Uuringu läbiviijad töötlevad SKA-st saadud andmeid juba pseudonüümitud kujul, st isikuid ei ole võimalik otse tuvastada, kuid registripidaja jaoks on isikukoodi kasutamine vajalike seoste loomiseks vältimatu.

II. EUROMOD. Kuigi STAR-i ja SKAISi registriandmetele tuginev analüüs annab teavet, kui paljud inimesed teenust saavad ning milline on üldine kulude jaotus, siis see ei sisalda teenusesaajaga seotud muid taustatunnuseid **ega tema (nt keskmine netosissetulek, leibkonna ehk lähedaste teavet-olemasolu)**. Seega ei ole ainult STAR-i ja SKAISi registriandmete alusel võimalik vastata hanke tehnilises kirjelduses toodud küsimusele: „Kui jõukohane on teenuse saajatele nende poolt kaetava osa maksmine?“ ning analüüsida, milline on vanemaealiste sissetulekute ebavõrdsus, et sellega arvestada uuringu lahendusettepanekute väljatöötamisel („Kuidas tuleme toime suure vanemaealiste ebavõrdsusega?“). EUROMOD andmestik sisaldab informatsiooni teenusesaajate sissetulekute kohta ja võimaldab seda võrrelda teenuse omaosaluse suurusega. Kui teenusesaajal on lähedasi – ülalpidamiskohustuslasi, siis tasub puuduoleva summa tema lähedane. Seetõttu on oluline analüüsida ka teenuse rahalist kättesaadavust lähedaste vaatest ja ka omaosaluse võimaliku muutuse (nt omaosaluse kasv/vähenemine) mõju leibkondade toimetulekule, sest see võib omakorda mõjutada nende teenusest loobumist/teenusele liikumist, hoolduskoormust jne. Analüüsi käigus ei looda teenuse saajaid või lähedasi iseloomustavaid detailseid profile, vaid tuginetakse üldistele näitajatele (nt keskmine leibkonna sissetulek ja selle muutus lähtuvalt stsenaariumist, suhtelise vaesuse määr ja selle muutus, keskmine pension teenusesaajate hulgas võrreldes omaosaluse määraga, ebavõrdsuse muutus jne), et vastata allolevatele küsimustele (vt uurimisküsimused a.-d. ja nende detailsem kirjeldus). ~~kas ja millisel moel on teenus rahaliselt kättesaadav nii teenusesaaja kui tema lähedaste vaatest. Ka ei ole võimalik vaid registriandmetel analüüsida, kuidas võimalikud lahendusettepanekud mõjutavad teenuse saaja ja tema lähedaste~~

majanduslikku toimetulekut ning olenevalt lahendusettepanekutest ka mõju riigi eelarvele. Seega on EUROMODi analüüsi eesmärgiks on toetada järgmistele uurimusküsimustele vastamist:

- a. Milline on võimalike poliitikamuudatuse eeldatav mõju riigieelarve tuludele (maksu laekumine)?
- b. Milline võimalike poliitikamuudatuste eeldatav mõju teenusesaajate ebavõrdsusele ja vaesusele?
- c. Milline on täna omaosaluse (teenusesaajate keskmine kulu kuus) mõju teenusesaajate ebavõrdsusele ja vaesusele?
- d. Milline on omaosaluse (teenusesaajate keskmine kulu kuus) muudatuse mõju teenusesaajate ebavõrdsusele ja vaesusele?

Nendele uurimusküsimustele vastamiseks on sobilik analüüsis kasutada EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli andmed. EUROMOD mudelis on olemas informatsioon hooldekodus viibimise kohta, samuti andmed inimese taustatunnuste ja sissetulekute kohta. Lisaks on võimalik eristada samas hooldekodus elavaid inimesi. Kuigi EUROMODis ei ole andmeid praeguste üldhooldusteenusega (hooldekodukohaga) seotud kulutuste kohta, on võimalik EUROMODiga analüüsida erinevate rahastusettepanekute mõju (näiteks hoolduskindlustuse rakendamise mõju või maksulaekumise muutumist lähtuvalt rahvastiku vananemisest). Kuna andmetes on olemas ka hooldekodus oleva inimese pereliikmete andmed (lapsed, elukaaslane), siis nende sissetulekute analüüsimine võimaldab hinnata, kuidas neid mõjutaks erinevas suurusjärgus hooldekodukohatasu maksmine või milline oleks erineva omaosaluse (suurusjärgud) korral mõju vaesusele ja sissetulekutele.

Seega on isikuandmete töötlemine vajalik ka EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudeli ja selle registripõhiste kogu elanikkonda hõlmavate sisendandmete kasutamiseks, sest:

- e. EUROMODi registripõhine sisendandmestik on ainus andmestik, kus on esitatud ühtselt koos kõik sissetulekute, toetuste, hüvitiste või maksudega seotud andmed. Kui kasutada mõnda muud andmestikku või luua uuringuprojekti tarbeks uus andmestik, läheks analüüsi läbiviimine väga kulukaks nii rahalises kui ajalisel mõttes, kuna oleks vajalik sarnane andmestik nullist üles ehitada, mis omakorda tähendaks suurt ajakulu nii andmestiku koostamisele kui valideerimisele. Lisaks oleks selline tegevus dubleeriv, arvestades, et analüüsi vajadustele vastav andmestik on juba olemas.
- f. Andmestik on juba pseodonüümitud ning selle võti on ainult Statistikaametil. Andmestikule ligipääs on võimalik ainult pärast Statistikaametiga lepingu sõlmimist Statistikaameti teadlaste keskkonnas ning pärast kasutajate kahekordset autentimist. Igal muu andmeallika kasutamise korral on selline andmekoosseis puudu ja seda tuleks hakata koostama ning pseodonüümima, mis oleks kõigile osapooltele sh registripidajatele väga ajamahukas ja olemasolevat dubleeriv protsess.
- g. Statistikaameti registripõhine andmestik võimaldab hinnata ka detailsema sihtrühmade lõikes, mis omakorda panustab analüüsi täpsusele. See on kriitiline, kuivõrd on vaja hinnata, mõju erinevatele leibkonnatüüpide, sh mõju majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevatele elanikele ja nende leibkondadele (nt üksikvanemad, kes on lastega leibkondadest kõige enam suhtelisest vaesusest ohustatud). Lähedase üldhooldusteenuse maksumuse toetamine võib nende olukorda veelgi halvendada. Statistikaameti erinevates küsitlusuuringud aga ei hõlma institutsionaalseid leibkondi ning teisalt on ka teatud leibkonnatüüpe kogu rahvastikust vaid mõni protsent, mistõttu selliste inimeste jõudmine ükskõik millisesse küsimustikku ei ole piisav statistilistelt usaldusväärsete hinnangute andmiseks.
- h. EUROMODi mudeli registripõhise andmestiku tunnuste koosseisu ei ole võimalik muuta, kuna kõikide tunnuste olemasolu andmestikus on vajalik

mudeli jooksutamiseks ning kõigi sotsiaalmajanduslike tegurite arvesse võtmiseks. Ka suhtelise vaesuse määra ja vanemaealiste sissetulekute ebavõrdsuse näitajate arvutamine eeldab kogu andmestiku olemasolu. Vastasel juhul on analüüsi tulemused ebatäpsemad, kuna arvutustest jäetakse välja osa Eestis pakutavatest toetustest.

- i. Isikuandmete töötlemine on seega vajalik EUROMODi mudeli sisendiks oleva andmestiku kasutamiseks. Seejuures ei oleks mõistlik küsida inimestelt eraldi luba nende isikuandmete töötlemiseks, kuna see võtaks ebamõistlikult kaua aega ning inimeste kontaktandmed ei pruugi olla, kas riigi andmebaasides olemas või need ei pruugi olla ajakohased.

Kokkuvõttes toetavad nimetatud allikatel analüüsid üksteist ning võimaldavad täita uuringu eesmärgi. Kuivõrd SKA registriandmete analüüs ja EUROMODi mudeli analüüs ei võimalda analüüsida teenusesaajate, teenuseosutajate ega kohalike omavalitsuste hinnanguid üldhooldusteenuse osutamisest, siis viiakse uuringus läbi süvaintervjuud nii teenusesaajate kui lähedastega (isiku nõusolekul), samuti teenuseosutajatega.

Süvaintervjuud isiku nõusolekul

Teenusesaajate ja nende lähedaste intervjuerimise eesmärk on kaardistada kogemused ja rahulolu üldhooldusteenuse tänase korraldusega ning koguda ettepanekuid selle kohta, millised muudatused võiksid suurendada teenust saavate eakate ja nende ülalpidamiskohustusega lähedaste rahulolu. Hooldereformi mõju teenuse saajate vaatest saame hinnata seeläbi, kas hooldereformile seatud eesmärgid on praegu teenusesaajatele endiselt probleemiks või selliseid probleeme, mida hooldereformiga lahendada loodeti, praegu enam ei esine. Seeläbi saame hinnata, kuivõrd on intervjueritavatele probleemiks hooldekodude hind ja kättesaadavus. Teenusesaajad ja nende lähedased (10–12 värbame eelistatult intervjueritud teenuseosutajate kaudu. Seeläbi tagame (vähemalt osaliselt) teenusesaajate ja nende lähedaste valimi mitmekesisuse vastavalt teenuseosutajate profiilile – sealhulgas linnas ja maal, erineva suurusega hooldekodus ning nii KOV-i omandis kui eraõiguslikus asutuses teenust saavad vanemaealised. Juhul, kui teenuseosutaja ei soovi osaleda värbamises või ei saa teenusesaajalt kontakteerumiseks nõusolekut, kasutame alternatiivselt teenusesaajate intervjueritavate leidmiseks lumepalli meetodit (nt kasutades uurimiserühma ja nende tuttavate kontaktvõrgustikku või sotsiaalmeedia reklaame). Teenusel viibivate isikute värbamiseks tutvustavad teenuseosutajad teenusesaajatele uuringut (selleks on võimalik kasutada lisas 7 esitatud uuringus osaleja infolehte) ning küsivad nõusolekut temaga kontakteerumiseks. Ideaalis edastavad teenuseosutajad kuni kahe nõusoleku andnud teenusesaaja telefoninumbri või lepivad nendega kokku intervjuerimise aja teenusesaaja viibimispaigas. Intervjueritaval on õigus keelduda küsimustele vastamast või intervjuu katkestada. Seda rõhutatakse enne intervjuu algust ning inimese valikuid austatakse ilma surveta (vt ka lisad 4, 5 ja 7).

Juhul, kui teenuseosutaja annab teenusesaaja telefoninumbri intervjuerimise kokku leppimiseks, siis kasutame seda teenusesaajatega ühenduse võtmiseks (vt lisad 4). Kuna paljudel vanemaealistel ei pruugi olla võimalust ja/või digipädevust e-posti kasutamiseks, siis on telefon hea lahendus intervjuu kokku leppimiseks. Tutvustame esmalt uuringu sisu ja eesmärgi ning lepime kokku intervjuu toimumise aja. Edastame või kirjeldame uuringus osalemise tingimusi (lisa 7). Seejuures juhime tähelepanu, et intervjuu andmise järel töötleme antud vastuseid, sh ka neid, mis võivad puudutada üldhooldusteenuse saaja tervises seisundiga seotud teavet (nt abivajadus, hooldusvajadus). Alternatiivina lepib teenusepakkuja nõusoleku küsimisel juba kokku ka intervjuerimiseks sobiva aja ning annab meile info intervjueritava ja talle sobiva intervjuerimise aja kohta. Vajadusel võib üldhooldusteenusel viibiva isiku intervjuul osaleda ka tema lähedane. Lähedase kaasamise vajadust arutame teenusesaajaga telefoni teel enne intervjuu aja kokkuleppimist või otsustab teenusepakkuja teenusesaajaga intervjuu kokku leppimisel lähedase

osalemise. Lähedase osalemine aitab vajadusel toetada suhtlemist ja täpsustada vastuseid, säilitades samal ajal fookuse teenusesaaja kogemusel. Lähedase roll on toetav (nt tervises seisundist tulenevatel põhjustel, sh kuulmislangus) ning selline intervjuu liigitub üldhooldusteenust saava isiku intervjuu alla.

Lähedasi värbame sama meetodiga, kui teenusesaajaid – esmase lähenemisena kasutame teenusepakkujate abi, mida vajadusel täiendame lumepalli meetodiga. Lähedaste värbamisel palume teenusepakkujal pöörduda selliste inimeste poole, kes ei ole intervjuueeritavate teenusesaajate lähedane, et tagada esinduslikum ja mitmekülgsem vaade üldhooldusteenuse hetkeolukorrast ning tulevikuootustest. Kui lähedasel on võimalus intervjuus osaleda veebi vahendusel, intervjuuerime veebi teel. Kui see ei ole võimalik, siis lepime kokku alternatiivse intervjuueerimise viisi (telefoni teel või näost-näku intervjuu intervjuueeritavale sobivas asukohas). Nõusolek intervjuueeritavana uuringus osaleda antakse e-kirja teel või enne intervjuu algust suuliselt (vt lisa 4). Samuti esitatakse uuringus osalejale infoleht, milles tutvustatakse uuringut, selle eesmärki, läbiviimist, andmete töötlemise tingimusi (sh teenusesaaja tervises seisundit puudutav teave) ja uuringu vabatahtlikkust (lisa 7).

Teenusesaajate ja lähedaste intervjuudega kogutakse andmeid vaid sel määral ja selle kohta, mis on vajalik uurimusküsimustele vastamiseks (vt intervjuukava lisa 5). Kui intervjuuga nõus olnud isik intervjuu salvestamist ei soovi, siis teeme intervjuu ajal märkmeid ning koostame kokkuvõtte kohe pärast intervjuud. Intervjuule omistatakse kohe pärast intervjuu läbiviimist anonüümne nimi/kood. Seega intervjuu märkmed ja kokkuvõtte ei sisalda andmeid, mis võimaldaksid inimese otsest tuvastamist. Salvestustele on ligipääs vaid Praxise ja Centari uurimismeeskonna liikmetel ja see kustutatakse koheselt pärast intervjuu ümberkirjutamist, st transkriptsiooni või kokkuvõtte tegemist.

Lähtume läbi viidavate teenusesaajate ja lähedaste intervjuude analüüsi koostamisel ja tulemuste avaldamisel Eesti heast teadustavast ning Euroopa teadlaste eetikakoodeksist (ALLEA). Intervjuude puhul on oluline tagada, et need ei põhjustaks üldhooldusteenusel olevatele inimestele ja lähedasele kui intervjuueeritavale asjatut koormust või muid ebamugavusi. Intervjuud viiakse läbi poolstruktureeritud formaadis, võimaldades osalejal oma mõtteid vabalt väljendada. Intervjuukatket kasutamisel uuringuaruandes viitame intervjuueeritavatele üldistatult ning andmete kogumisel ja analüüsi läbiviimisel lähtume minimaalsuse põhimõttest. Jälgime, et tagatud oleks vanemaealiste väärikas kohtlemine ja huvide kaitse. Vanemaealisi intervjuuerides lähtume järgmistest põhimõtetest:

- Intervjuueeritavat koheldakse lugupidavalt ja väärikalt. Vältime suhtlusviise, mis võivad mõjuda alavääristavalt või hoolimatult. Ei kasutata elderspeak'i – see tähendab, et hoidutakse kõne aeglustamisest, liigsest lihtsustamisest, lapsemeelsest intonatsioonist või asjatust hääle tõstmisest, kui see ei ole tingitud konkreetsest kuulmisraskusest või erivajadusest.
- Intervjuueerimisstiili kohandatakse paindlikult vastavalt intervjuueeritava individuaalsetele võimetele. Vajadusel sõnastatakse küsimused ümber või jagatakse mitmeks osaks, et säilitatakse neutraalne ja väärikas toon. Kui intervjuueeritav kaldub teemast kõrvale, suunatakse vestlust delikaatselt ja kannatlikult.
- Intervjuu viiakse läbi intervjuueeritava tempos ja turvalises õhkkonnas. Teeme vajadusel pause, võimaldame puhkust ning kasutame piisavat ajavaru, et vältida survet intervjuu „ära tegemiseks“.
- Kuulmis- või muude sensorsete raskuste korral räägitakse selgelt, aeglaselt ja võimalikult näost näkku, ent mitte valjuhäälselt ega liialdatult. Samuti jälgitakse, et keskkond oleks võimalikult müravaba ja privaatsust võimaldav.
- Intervjuueeritaval on õigus keelduda küsimustele vastamast või intervjuu katkestada. Seda rõhutatakse enne intervjuu algust ning inimese valikuid austatakse ilma surveta.

- Arvestatakse hooldusteenusel viibimise eripäradega. Intervjuud planeeritakse nii, et need ei langeks kokku söögi-, ravimi- ega puhkepausidega ning oleksid kooskõlastatud hooldustöötajatega, kes tunnevad intervjuueeritava igapäevast rutiini.
- Intervjuud ei viida läbi üksnes teadmisyajadusest lähtudes, vaid ka empaatiast ja austusest. Iga vestlus on võimalus anda vanemaealisele inimesele tunne, et tema kogemus ja arvamus on olulised.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uuringu tulemusel selgub, milline on olnud hooldereformi mõju teenusesaajatele ja nende lähedastele (sh teenuse rahalisele kättesaadavusele), kohalikele omavalitsustele ning kas riiklik rahastus on olnud piisav. Uuringu tulemusena tehakse ettepanekud süsteemi parandamiseks ning neid on võimalik kasutada hooldereformi jätkutegevuste planeerimisel. Uuringu tellijaks on Sotsiaalministeerium ning uuringu läbiviimise juhtrühma on kaasatud ka Sotsiaalkindlustusamet. Uuringu läbiviijateks on Sotsiaalministeeriumiga sõlmitud lepingu alusel ühispakkujad Eesti Rakendusuuringu Keskus Centar OÜ (~~edaspidi Centar~~) ja SA Mõttekoda Praxis (~~edaspidi Praxis~~). Uuringu tulemused toetavad eesmärki, et teenused võimaldaksid saada vajadustele vastavat abi ning vähendaksid lähedaste hoolduskoormust. Samuti on uuringu tulemused poliitikakujundajatele aluseks vajadusel vastavasisulistele õigusloome muudatustele ning võimaldavad andmetele tuginevalt välja tuua, milline mõju võimalike lahendustettepanekutega võib kaasneda nii sihtrühmale kui riigile.

Uuringu tulemused aitavad täita [Heaolu arengukava 2023–2030](#) alaeesmärki: „Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu“ ning selle tegevussuunda: „minna üle sotsiaal-, tervise- ja töövaldkonnas inimese eluteekonda ja vajadusi arvestavale lõimitud teenuste pakkumisele, mida toetab tõenduspõhiste keskkonnasäästlike digitaalsete lahenduste kasutuselevõtt ja andmete lõimitud kasutamine“. Uuringu tulemused toetavad lahenduste leidmist arengukavas esitatud väljakutsele: „Suur maksekoormus teenuse rahastamisel viib teenusekasutajad ja lähedased vaesusrisi ning suurendab hoolduskoormust.“, Samuti aitavad uuringu tulemused täita Vabariigi Valitsuse [koalitsioonikokkulepet 2025–2027](#), mille üheks eesmärgiks on muuta riigi teenused lihtsateks, turvalisemateks ja inimeste vajadustest lähtuvateks.

Uuring on kooskõlas [Eesti 2035](#) riigi pikaajalise arengustrateegias toodud vajalike muudatustega rahva kestlikkuse, tervise ja sotsiaalkaitse all „Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi“. Eraldi tegevusena on selle punkti all planeeritud hooldusteenuste arendamine, mis võimaldavad saada hooldus- ja tugiteenuseid eelkõige kodus ja kogukonnas, kuid ka investeringud taristu ajakohastamiseks ning tehnoloogia ja innovaatiliste lahenduste kasutamiseks sotsiaalsektoris. Samuti on uuring kooskõlas sotsiaalkaitse (sh pikaajalise hoolduse) korralduse uuendamisyajadusega, arvestades ühiskondlikke muutusi ning hoolduskoormusega elanike osatähtsuse vähendamise eesmärgiga.

[Euroopa Liidu sotsiaalõiguste samba](#) 18. põhimõtte järgi on igaühel õigus kvaliteetsetele ja taskukohastele pikaajalise hoolduse teenustele, kaasa arvatud kodus osutatavad ja kogukonnapõhised teenused. Samuti on Eesti seadnud sarnaselt teistele Euroopa Liidu riikidele vähendada [suhtelist vaesust ja sotsiaalset tõrjutust](#) nii kogu elanikkonna kui vanemaealiste (65-aastased ja vanemad) elanike seas.

[Euroopa Liidu hooldusstrateegia](#) pikaajalise hoolduse soovitus eesmärgiks on muuta pikaajaline hooldus kõigile Euroopa liidu kodanikele kättesaadavamaks ja kvaliteetsemaks. Muuhulgas on eesmärgiks tagada pikaajalist hooldust vajavate inimestele väärikas elatustase, laiendada

professionaalsete hooldusteenuste valikut (sh kodu-, kogukonna- ja institutsionaalne hooldus) ning vähendada piirkondlikke erinevusi.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Sotsiaalministeerium uuringu tellijana on läbi viinud avaliku hanke ning sõlminud töövõtulepingu eduka ühispakkujaga (Eesti Rakendusuuringute Keskus Centar OÜ ja Sihtasutus Mõttekoda Praxis). Uuringu sisuliseks läbiviijaks ja volitatud töötlejateks on Centar ja Praxis.

Uuringus viiakse läbi **registriandmete analüüs**, mis põhineb SKA (andmeandja) registrite (STAR, SKAIS) andmetel, kellega on eelnevalt kooskõlastatud andmekoosseis. Isikuandmete töötlemine on vajalik andmete koondamiseks ning teatud isikuliste kategooriate loomiseks, et viia seejärel läbi kvantitatiivne statistiline analüüs ja modelleerimine. SKA registritest väljavõetud andmed pseudonüümitakse ehk igale isikukoodidele genereeritakse umbisikustatud unikaalne kood ehk UID (andmekoosseis on esitatud taotluse lisas 1). Isikuandmete sidumine ja andmete töötlemine toimub järgides põhimõtteid, mis tagavad selle, et isiku kohustuste mahtu ei suurendata ning tema õigusi ei kahjustata.

SKAle esitatavas päringus palume koondada andmed, mis on registripidajal juba olemas. See tähendab, et andmesubjektide poole ei pöörduta eraldi andmete kogumiseks ning andmesubjektidel ei teki täiendavaid kohustusi. SKA teeb registritest päringu vaid statistiliseks analüüsiks vajaliku minimaalse andmekoosseisu kohta.

Andmete liikumine uuringus on kavandatud nii, et oleks võimalikult lühike andmete liikumise tee ja andmeid töötleks minimaalselt vajalik hulk inimesi. Analüüsiks vajalike andmete päring tehakse minimaalsele andmekoosseisule (eesmärgipärasus ja minimaalsus, isikuandmete kaitse üldmääruse art 5 (1) b) ja c)).

Uuringus kasutatakse ka **EUROMODi maksude- ja toetuste mikrosimulatsioonimudelit**, mille sisendandmetena kasutatavaid registriandmeid haldab ja väljastab Statistikaamet. Andmete ühendamise on juba EUROMODi arendustegevuse käigus Statistikaametil tehtud ning ei vaja täiendavaid päringuid ega andmetöötlust. EUROMODi mudeli andmestik on varasemalt kokku pandud riikliku statistikatööde programmi raames (statistikatöö avaliku huvi esindajad on Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium)⁴. Uuringus kasutame EUROMODi uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks. Uuringus kasutatav EUROMODi maksude- ja toetuste mudeli andmekoosseis on kirjeldatud taotluse lisas 2.

Statistikaamet annab volitatud töötlejatele andmete kasutamise võimaluse turvalisel viisil RDP-keskkonnas üle VPNi. Statistikaameti teadlaste keskkonda sisselogimiseks kasutatakse kaheastmelist autentimist, mis tagab selle, et andmetele pääseb ligi vaid konkreetne isik, kellele on luba antud (ID-kaardiga + kasutaja ja parool). Mikroandmed üheski uuringu etapis Statistikaameti teadlaste keskkonnast välja ei liigu. Andmetele teeb Statistikaamet teadlaste keskkonnas uuringu kausta, millele pääsevad ligi vaid uurimistööga seotud isikud. EUROMODi andmeid analüüsivad EUROMODiga varasemalt kokku puutunud volitatud töötlejad. Näiteks on Merilen Laurimäe ja Hede Sinisaar ka EUROMODi Eesti osamudeli iga-aastase arendamise meeskonnas (EU-SILC põhised andmed). Samuti on Merilen Laurimäe konsultandina panustanud EUROMODi registripõhise sisendandmestiku koostamisse ning aidanud Statistikaametil kontrollida andmete valiidsust ning võimalikke puudujääke. Tänu sellele on volitatud töötlejad juba tuttavad nii

⁴ Kinnitatud statistikatööd on leitavad ka siit: <https://www.riigiteataja.ee/akt/323122023004>.

andmestiku kui mudeli eripäradega, võimalike puudustega, aga ka andmete konfidentsiaalsuse tingimuste ja nõuetega. Lisaks on nii Praxise kui Centari uuringutiimi liikmed osalenud paljudes uurimisprojektides, kus on kasutatud registriandmeid nii kogu rahvastiku kui ka erinevate sihtrühmade kohta. Nimetatud meetmed toetavad uuringu õigeaegset läbiviimist ja uuringu eesmärkide saavutamist kahjustamata isikuid, kelle andmeid analüüsitakse.

Olemasolevate registriandmete ja EUROMOD-i andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjektide õigusi ega muuda nende kohustuste mahtu, kuna kõik uuringuprojekti lõpptulemused avaldatakse üldistatud kujul, st tagades, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada (uuringuprojekti lõpptulemuseks on teaduslik üldistus). Seejuures kasutatakse uuringus andmeid, mis on juba registripidajal olemas või mis on kogutud riikliku statistikatöö raames. Nende andmete kogumiseks ei pöörduta andmesubjektide poole eraldi ning andmesubjektidel ei teki täiendavaid kohustusi ega õigusi.

Andmesubjektidelt, teenusesaajad ja lähedased, kogutakse intervjuudega andmeid minimaalsel määral, nendes uurimusküsimustes, millele ei ole varem kogutud andmete töötlemisega vastata. Teenusesaajate ja lähedaste intervjuudes kogutakse teavet (vt lisa 5) hooldereformi ja võimalike lahendusettepanekute mõju hindamiseks. Intervjuud toimuvad isiku nõusolekul.

Andmetöötaja lähtub andmete töötlemisel isikuandmete töötaja üldjuhendis toodud andmete töötlemise põhimõtetest. Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduspunkt 157 rõhutab, et registritest teabe sidumise teel saab uusi väärtuslikke teadmisi. Registrite alusel saadud uuringutulemused annavad usaldusväärseid ja kvaliteetseid teadmisi, mis võivad olla aluseks teadmispõhise poliitika sõnastamisele ja rakendamisele, parandada paljude inimeste elukvaliteeti ja suurendada sotsiaaltoetuste ja -teenuste tõhusust. Seda eesmärki kannab ka antud uuringuprojekt.

Sotsiaalministeeriumi uuringute ja analüüside info avaldatakse [ministeeriumi lehel](#). Lehte ja sellel kajastuvat infot hoitakse ajakohasena. Inimestel on võimalik lehel tutvuda uuringu eesmärgi, andmekoosseisu ja analüüsi kokkuvõtliku teabega.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?

Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis ⁵ asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Isiku nõusolekuta isikuandmete kasutamisel on oluline eristada uuringu kvantitatiivseks analüüsiks registriandmete analüüsi ja EUROMODi maksude ja toetuste mikrosimulatsioonil põhinevat analüüsi. ~~Kvalitatiivuuringu läbiviidavad intervjuud üldhooldusteenuse saajate ja lähedastega toimuvad isiku nõusoleku alusel.~~

Registriandmete analüüsi läbiviimisel on hõlmatud järgmised Sotsiaalkindlustusameti (registripidaja) registrid:

- Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR),
- Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS).

Andmete komplekteerimine ning edastamine toimub järgmise skeemi alusel:

1. SKA võtab STARist välja perioodil 2022–2025 üldhooldusteenusel olnud isikud ja

⁵ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

- nende andmed ning genereerib neile isikukoodile vastava pseudokoodi (UID).
2. SKA võtab loetelu punktis 1 nimetatud isikutele SKAISi päringuga pensioni saamise andmed ja asendab isikukoodid pseudokoodidega (UID).
 3. SKA eemaldab andmetest isikukoodi.
 4. SKA edastab krüpteeritud uuringu läbiviijatele ehk Centarile ja Praxisele.
 5. SKA ei edasta pseudokoodi-isikukoodi võtit Centarile ega Praxisele, kuid säilitab selle uuringu lõpuni, et vajadusel andmepäringu tulemusi täpsustada ja kontrollida.
 6. Centar ja PRAXIS analüüsivad pseudonüümitud andmeid. Andmeid hoitakse Praxisel OneDrive pilveteenuses (pilveteenuse server asub Euroopa Liidus, vt ka punkt 10). Andmetele pääsevad ligi vaid uurimistiimi liikmed. Kolmandatele isikutele saadud andmestikke ei edastata.
 7. Pärast uuringu lõppu teavitab uuringu läbiviijate kontaktisik SKA-d sellest, et uuringu jaoks saadud andmete töötlemine on lõpetatud ja andmed kustutatakse. Seejärel kustutab SKA andmepäringu tarbeks loodud isikukoodide ja pseudokoodide vastavustabeli. Uuringu läbiviija valduses olevad andmed kustutatakse hiljemalt kahe kuu jooksul pärast seda, kui tellija on uuringu lõppraporti vastu võtnud ja uuringu tutvustused on läbi viidud, eelduslikult 2026. aasta lõpuks (sõltuvalt lõppraporti vastuvõtmise ajast). Kustutamistähtaaja määramisel on arvestatud, et nimetatud ajavahemikus võib tõusta vajadus andmekvaliteedi kontrollimiseks ja tulemuste täpsustamiseks tellija kommentaaride alusel. Täpsustusvajadus võib ilmneda kuni lõppraporti lõpliku vastuvõtmiseni, sh andmeanalüüsi ja tellija tagasiside käigus.

EUROMODi maksude ja toetuste mudeli andmete kasutamise protsess:

- a) EUROMODi mudeli sisendiks olev andmestik on Statistikaametil kokku pandud ja pseudonüümitud juba varasemalt riikliku statistika tööde käigus Rahandusministeeriumi tellimusele (Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi soovil). Käesoleva uuringu käigus ei ole tarvilik siduda kokku täiendavaid andmeid, kasutatakse juba olemasolevat pseudonüümitud andmestikku. EUROMODi sisendandmed sisaldavad erinevate registrite andmeid, mille kirjeldus on esitatud punktis 9.3.
- b) EUROMODi mudeli pseudonüümitud andmestik tehakse kättesaadavaks volitatud töötajatele (Praxisele ja Centarile) Statistikaameti teadlaste keskkonnas. Nende andmete liikumise protsess on järgmine:
 - Uuringu läbiviija (Praxis või Centar) teeb andmete päringu taotluse Statistikaametile⁶.
 - Statistikaamet lisab pseudonüümitud andmestikud Praxisele ja Centarile analüüsiks kasutatavasse kausta Statistikaameti analüüsi keskkonnas.
 - Andmeid analüüsitakse Statistikaameti turvalises töökeskkonnas. Analüüsi tulemid (tabelid, joonised jms) läbivad enne keskkonnast välja saatmist konfidentsiaalsuse kontrolli, mille teeb Statistikaameti töötaja. Seega väljastatakse Statistikaameti teadlaste keskkonnast analüüsi tulemusena valminud tulemid (tabelid ja joonised) alles pärast Statistikaameti töötaja üle kontrollimist (tabelid on kõrge agregeerituse tasemega ning ei sisalda konfidentsiaalseid andmeid).

Isiku nõusolekul andmete kogumine: Kvalitatiivuuringus läbiviidavad intervjuud üldhooldusteenuse saajate ja lähedastega toimuvad isiku nõusoleku alusel. Uuritavatelt kogutud andmed anonüümitakse ja tulemusi esitatakse kujul, mis ei võimalda isikute otsest tuvastamist. Täpsemalt on süvaintervjuude läbiviimist teenusesaajate ja lähedastega kirjeldatud punktis 5.

Uuringu lõpparuandes esitatakse kõik tulemused statistiliselt üldistatult kujul, tagades, et

⁶ Vt ka <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/kusi-statistikat/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamine-teaduslikul-eesmargil>

üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada.

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

Isiku nõusolekul andmete kogumisel on sihtrühmaks üldhooldusteenuse saajad ja lähedased. Sotsiaalhoolekande aruande keskkonna H-veeb andmetel oli 2024. aasta lõpus 11 448 inimest, kes olid väljaspool kodu osutataval üldhooldusteenusel ning majandustegevuse registri andmetel oli üldhooldusteenuse osutajaid 170 (kehtiv tegevusluba). Isikuandmeid valimi koostamiseks ei pärita (vt süvaintervjuude läbiviimine isiku nõusolekul punktis 5).

Isiku nõusolekuta andmete töötlemisel ehk SKA registriandmete analüüsis ja EUROMODi mudeli kasutamisel on valimi suurused järgmised:

- SKA registriandmete analüüsis töödeldakse üldhooldusteenuse saajate andmeid: Sotsiaalministeeriumi H-veebi andmetel oli 2024. aasta lõpus üldhooldusteenusel 11 448 inimest.
- EUROMODi mudeli kasutamisel ja mõju hindamisel kogu Eesti elanikkonna seas, on ka uuringu sihtrühmaks terve Eesti elanikkond, valim suurusega 1,3 miljonit.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

STAR/SKAIS registriandmete analüüsi andmete perioodiks on 2022–2025 (vt taotluse lisa 1). EUROMODi maksude- ja toetuste mudeli andmestik on perioodi 1.01.2024–31.12.2024 kohta (vt taotluse lisa 2).

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

STAR/SKAIS registriandmete koosseis on registrite lõikes esitatud taotluse lisas 1.

Vähendamaks otsese tuvastamise võimalusi agregeerime vanuse ja elukoha näitajaid mõnevõrra. Täpse sünniaja asemel tehakse analüüs sünnikuu ja -aastaga. Inimese elukoha aadress agregeeritakse sihtnumbri tasemele.

Statistikaameti EUROMODi maksude- ja toetuste mudeli andmekoosseis 1.01.2024–31.12.2024 perioodi kohta on esitatud taotluse lisas 2.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

SKA registriandmete analüüsis kasutatakse andmeid järgmistest registritest:

- Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR),
- Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS).

EUROMODi maksude ja toetuste mudeli sisendandmestik on koostatud kasutades andmeid järgnevatest registritest:

- Statistikaametis hoitavad Maksu- ja Tolliameti andmed (töötamise register, maksukohustuste register);
- Statistikaametis hoitavad Sotsiaalkindlustusameti andmed (sotsiaalkaitse infosüsteemi andmed, sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister);

- Statistikaametis hoitavad Eesti Töötukassa andmed (töövõime hindamise ja töövõimetoe-tuse andmekogu, töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osuta-mise register, töötuskindlustuse andmekogu);
- Statistikaametis hoitavad Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed (Eesti hariduse info-süsteemi andmed);
- Statistikaametis hoitavad Siseministeeriumi andmed (Eesti rahvastikuregister);
- Statistikaametis hoitavad Tervisekassa andmed (Tervisekassa andmekogu);
- Statistikaametis hoitavad Justiitsministeeriumi andmed (kinnistusraamat, E-Toimiku süs-teemi andmed, äriregister);
- Statistikaametis hoitavad Maa-ameti andmed (Aadressiandmete süsteem).

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Jah, andmeandjatega (andmekogude vastutavad töötlejad) on konsulteeritud ning nad on valmis uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikke andmeid väljastama.

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

SKA teostab STARi ja SKAIS päringud ning loob igale isikukoodile pseudokoodi (UID) (vt ka osa 8).

EUROMODi maksude ja toetuste mudeli andmed on juba pseudonüümitud. Pseudonüümimise tegi Statistikaamet.

Pseudonüümimise võtmeid uuringu läbivijatele (Praxis ja Centar) kättesaadavaks ei tehta.

10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.

SKA registriandmete analüüsi andmepäringu koosseis on toodud lisas 1.

EUROMODi mudeli pseudonümiseeritud andmete koosseis, mida uuringus kasutatakse on toodud lisas 2 (EUROMODi maksude ja toetuste mudeli andmepäringu kirjeldus).

10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.

Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.

SKA registriandmete analüüs: STAR/SKAIS registriandmete pseudonüümimise võtme loob ja hoiab kuni uuringu lõppemiseni SKA (vt ka osa 8). Uuringu eesmärgi saavutamiseks teostatud päringud koos UID vastavusega kustutab registripidaja/andmeesitaja (SKA) peale seda, kui uuringu läbivijja on edastanud vastava teate, hiljemalt kahe kuu jooksul lõppraporti vastuvõtmisest alates (eeldatavalt 2026. aasta lõpuks).

EUROMODi maksude ja toetuste mudeli sisendandmed pseudonüümimis varasemalt Statistikaamet. Pseudonüümimise võtit uuringu läbivijjatele (Praxis ja Centar) kättesaadavaks ei tehta ja Statistikaamet säilitab koodivõtit vastavalt riikliku statistika regulatsioonile.

10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.

Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.

SKA kustutab teostatud registrite päringud koos UID vastavusega peale seda, kui uuringu läbivijja on edastanud vastava teate. Teostatud päringud koos UID vastavusega kustutatakse kahe kuu

jooksul pärast lõppraporti vastuvõtmist (olenevalt lõppraporti vastuvõtmisest orienteeruvalt 2026. aasta lõpuks). Vt ka osa 10.2.

EUROMODi maksude ja toetuste mudeli pseudonüümitud andmete kasutamiseks lõpeb volitatud töötajatel (Praxis ja Centar) ligipääs Statistikaameti keskkonnale vastavalt lepingule.

Statistikaameti keskkonnas andmete säilitamise korda reguleerib Statistikaameti konfidentsiaalsete andmete teaduslikel eesmärkidel kasutamise kord. Uuringu käigus loodud analüüsikaustadele ligipääs säilitatakse 2026. aasta lõpuni. EUROMODi sisendandmestikku säilitatakse vastavalt riiklik statistika regulatsioonile ja see ei puuduta käesolevat uuringut.

11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i>	jah, teavitatakse üldiselt (vt punkt 11.2.).
11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage⁷	<p>Andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve, sest väljund on teaduslik üldistus.</p> <p>Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 14 lõike 5 punkt b sätestab, et isikute andmetöötlemisest teavitamata jätmise tuleb kõne alla juhul, kui „isikuandmeid töödeldakse avalikes huvides toimuva arhiveerimise, teadus- või ajaloo uurimise või statistilisel eesmärgil, eeldusel, et artikli 89 lõikes 1 osutatud tingimused on täidetud ja kaitsemeetmed kehtestatud“ või kui teavitamise kohustus „tõenäoliselt muudab sellise isikuandmete töötlemise eesmärgi saavutamise võimatuks või häirib seda suurel määral“.</p> <p>Käesolev uuring on avalikes huvides tehtav rakendusuuring, mille tellijaks sotsiaalministeerium. Uuringuga hõlmatakse paljusid andmesubjekte, kelle kõigi teavitamine on komplitseeritud, sest kõigi andmesubjektide kontaktandmeid eraldi ei koguta, kõigi kontaktandmed ei ole teada või need ei ole (enam) kehtivad. Eelnevat arvesse võttes teavitatakse andmesubjekte isikuandmete töötlemisest üldiselt (vt eelnev punkt).</p> <p>Järgitakse IKÜM-i artikli 89 lõikes 1 sätestatud kaitsemeetmeid – kogutavad andmed pseudonüümitakse ning andmeid töödeldakse selliselt, et andmesubjektid ei ole tuvastatavad.</p> <p>Uuringu väljund on üldistus, mis ei viita kuidagi tagasi konkreetsetele andmesubjektidele. Uuringu tulemused (üldistatud kujul) tehakse uuringu lõppedes kõigile avalikult kättesaadavaks.</p>

⁷ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmise on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

	Kõik Sotsiaalministeeriumi tellimusel või osalusel läbi viidud uuringud avaldatakse Sotsiaalministeeriumi kodulehel.
11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.	Info uuringu läbiviimisest ja uuringus töödeldavatest andmetest avaldatakse Sotsiaalministeeriumi kodulehel . Inimestel on võimalik lehel tutvuda uuringu eesmärkide, andmekoosseisude ja analüüsi kokkuvõtliku teabega.
11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused⁸?	-

12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse⁹ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	ei
12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.	-
12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?	-

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

(allkirjastaja ees- ja perenimi)¹⁰

(allkiri ja kuupäev)

Taotluse lisad¹¹:

Lisa 1: Registriandmete analüüsi päringu koosseis	
Lisa 2: EUROMODi maksude- ja toetuste mudeli andmepäringu kirjeldus	
Lisa 3: Andmekaitsealane mõjuhindang	
Lisa 4: Teenusesaajate ja lähedaste intervjuud – pöördumine ja nõusolek (esialgne kavand)	
Lisa 5: Teenusesaajate ja lähedaste intervjuude kava (esialgne kavand)	
Lisa 6: Hanke tehniline kirjeldus	
Lisa 7: Uuringus osaleja infoleht	

⁸ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

⁹ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

¹⁰ Taotluse saab allkirjastada vaid isik, kellel on vastava asutuse/ettevõtte esindusõigus või teda on volitatud taotlust esitama. Kui allkirjastaja on volitatud taotlust esitama, siis esitada volitust tõendav dokument (volikirj, leping vms).

¹¹ Kui nimetatud lisasid ei ole, siis palume need kustutada.